

30.11.2022

Dnro

20466/03.04.04.04.16/2021

20469/03.04.04.04.16/2021

ASIKKALAN KUNTA

/ 20

Asianro	Asialuokitus

Asia

Rakentamisen poikkeamispäätöstä koskevat valitukset

Valittajat

1. Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
2. Lahden kaupunginmuseo / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

Luvansaaja**Päätös, josta valitetaan**

Asikkalan kunnanhallitus, 15.2.2021 § 43
annettu julkipanon jälkeen 18.2.2021

Asikkalan kunnanhallitus on myöntänyt poikkeamisluvan kahden kahvilatoimintaa varten tarkoitetun merikontin sijoittamiselle kiinteistölle 16-401-6-745 Vääksyn kanava-alueelle. Lupa on myönnetty sillä ehdolla, että rakennelmien tulee olla lautapäällysteisiä ja väritykseltään maisemaan sopivia.

Päätöksen perustelujen mukaan hanke ei vaikeuta rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista. Aiottu rakentaminen ei kajoa kanavan vanhaan odotusrakennukseen ja jättää vapaat näkymät kanavalle ja sen sulkualtaalle, eikä näin aiheuta Lahden kaupungin museon lausunnossa 4.12.2020 mainittuja mahdollisia haittoja kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa kanavamiljöössä. Lisäksi on otettava rakennusten väliaikaisuus huomioon rakennelmien sijoittelussa. Museo on aiemmassa lausunnossaan ilmoittanut hyväksyvänsä kontin sijoittamisen alueelle. Poikkeavat lausunnot on luettava hakijan eduksi.

Käsittely hallinto-oikeudessa

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

1. Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valitus

Valituksenalainen päätös on kumottava.

Poikkeamislupa on myönnetty valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY) Vääksyn kanava. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet velvoittavat huolehtimaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta. Päätöksestä ei ilmene, mihin saatuun selvitykseen päätös perustuu. Poikkeamisluvassa puheena oleva kahvila on RKY-alueen kuvauksessa mainittu, kanavaympäristöön historiallisesti kuuluva odotushuone vuodelta 1910. Rakennus on mittakaavaltaan pieni, harjakattoinen, alun perin erilliset odotushuoneet käsittävä puurakennus kanavapuistossa. Vanhan odotushuonerakennuksen säilyminen ja näkymä kanavalle ja sulkualtaalle eivät ole riittävät perusteet poikkeamisluvan myöntämiselle. Kooltaan suurempien merikonttien sijoittaminen mittakaavaltaan pienemmän ja pienipiirteisemmän yleiskaavassa suojellun rakennuksen välittömään läheisyyteen muuttaa oleellisesti ainutlaatuisen odotushuoneen ja sen ympäristön merkitystä ja arvoa kanavaympäristössä. Suunniteltu rakentaminen myös estää odotushuoneen vapaan näkymisen Kanavatieltä. Odotushuoneen eteläpääty jää kokonaisuudessaan konttirakennelman taakse, ja konttirakennelma hallitsee näkymää etenkin kanavasillan ja Kanavatien suunnasta. Suunniteltu rakentaminen rikkoo myös alkuperäisen kanavasommitelman.

Päätöksessä todetaan konttien väliaikaisuus. Päätöstä ei ole kuitenkaan tehty ehdollisena, joten rakennuslupa on haettaessa myönnettävä pysyvä. Näin ollen myös muutos merkittävässä kulttuuriympäristössä olisi pysyvä. Kontin puuverhoilulla ja ympäristöön sopivalla värityksellä ei voida sivuuttaa lähtökohtaa, jossa rakentamisen sijoittuminen, muoto ja kokoluokka on Vääksyn kanavan kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin ja erityispiirteisiin soveltumaton.

Ottaen huomioon voimassa olevan rakennuskaavan määräys ympäristön säilyttämisestä sekä oikeusvaikutteisen yleiskaavan merkintä valtakunnallisesti merkittävästä kulttuuriympäristöstä ja odotushuoneen suojelusta, lisärakentamisen mahdollisuuksien selvittäminen alueella edellyttää asian ratkaisemista asemakaavalla. Satama-alueella sijaitsevan odotushuoneen käyttö kesäkahvilana ei ole riittävä peruste kahvilatoiminnan laajentamiselle ja säilytettäväksi tarkoitettun ympäristön lisärakentamiselle. Poikkeamislupa aiheuttaa myös haittaa kaavoitukselle, kaavan toteuttamiselle tai alueidenkäytön muulle järjestämiselle.

2. Lahden kaupunginmuseo / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

Valituksenalainen päätös on kumottava.

Vääksyn kanava-alue on valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö. Sulkualueella, johon poikkeamislupa kohdistuu, on säilynyt kanavan odotushuone vuodelta 1910. Kyseessä on ainoa jäljellä oleva odotushuonerakennus Suomen kanavilla.

Suunnitellut merikontit peittävät osittain näkymän odotushuoneelta sululle. Laivavieraille sulutuksen seuraaminen on ollut järvimatkan ja kanavapuistovierailun tärkeä ohjelmanumero, ja tämä näkymä on ollut merkittävä suunnitteluperiaate, joka on omalta osaltaan ohjannut kanavapuistosommitelmaa ja nyt kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi todetun ympäristön muotoutumista. Suunniteltu merikonttimuodostelma on 5 metriä syvä ja 12 metriä leveä. Kontit hallitsevat pienempää odotushuonetta koollaan, eikä kontteja ole mahdollista sovittaa paikalleen niin, että ne muodostaisivat luontevan osan maisemaa, puistoa ja rakennettua ympäristöä. On epäselvää, mihin selvitykseen kunnanhallitus viittaa todetessaan, etteivät rakennelmat aiheuta haittoja kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa kanavamiljöössä.

Poikkeamislupaa on haettu väliaikaisena, mutta hakemuksesta ei ilmene millä tavoin kontit olisivat väliaikaisia. Päätöstä ei ole annettu ehdollisena, eikä kunnan rakennustarkastajalta saadun suullisen selvityksen mukaan lupaa ole mahdollista näin ollen väliaikaisena myöntää.

Sulkualue on kanavan RKY-alueen keskeisiä kohtia. Museo pitää ongelmallisena tällaisten alueiden kehittämistä poikkeamislavin. Tasapuolisen kohtelun nimissä vastaava poikkeamislupa tulisi jatkossa myöntää muillekin, mikä voisi johtaa hallitsemattomaan kehitykseen valtakunnallisesti merkittävällä alueella. Poikkeamislupaa ei olisi tullut myöntää, koska se vaikeuttaa rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista sekä aiheuttaa haittaa kaavoitukselle, kaavan toteuttamiselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle.

Lausunnot ja selitykset

Asikkalan kunnanhallitus on antanut lausunnon. Kyseessä on väliaikainen rakentaminen, joka ei kajoa kanavan vanhaan odotusrakennukseen, ja joka jättää vapaat näkymät kanavalle ja sen sulkualtaalle eikä siten aiheuta haittaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa kanavamiljöössä. Lahden kaupunginmuseon poikkeavien lausuntojen vuoksi tilanne on hakijaa kohtaan kohtuuton. Aiempi lausunto puoltaa kunnan näkemystä ja mahdollistaa kunnan harkintavallan asiassa.

on antanut selityksen. Kunnanhallituksen myöntämä poikkeamislupa on pidettävä voimassa ja valitukset on hylättävä. Kaupunginmuseon valitus on jätettävä tutkimatta, koska valituksessa haetaan virheellisesti muutosta kunnanvaltuuston päätökseen, vaikka kyseessä on

kunnanhallituksen tekemä päätös. Lisäksi valituksessa viitataan päätöksentekopäivämäärään 15.2.2020, joka on virheellinen.

Merikontit eivät peitä näkymää odotushuoneelta sululle. Odotushuoneelta jäisi edelleen esteetön näkymä suluille. Sulutuksen seuraaminen ei estyisi konttien vuoksi. Konttien isojen ikkunapintojen johdosta sulutuksen seuraaminen parantuisi myös huonolla kelillä, kun sitä voitaisiin tehdä sisätiloista kontin ikkunoiden äärestä. Konttien kattokorkeus tulee olemaan odotushuoneen kattokorkeutta matalampi ja näin ollen ne eivät korkeudellaan tule hallitsemaan aluetta. Riskiä siitä, että alueen muille toimijoille pitäisi myös myöntää poikkeusluvut ei ole, koska alueella ei ole muita vastaavia toimijoita. Alueen suojeluarvoja kunnioittaen kohteeseen ei rakenneta mitään kiinteää vaan merikontti voidaan aikanaan poistaa yrittäjän lopettaessa toiminnan. Alue on ollut kahvilatoiminnassa vuosia. Piha-alueelle on sijoitettu aiemmin kioskeja, puuvajvoja, varastoja ja lipunmyyntikojuja. Tilanteiden muututtua ne on voitu poistaa ja palauttaa alue ennalleen.

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle on varattu tilaisuus vastaselityksen antamiseen. Selitystä ei ole annettu.

Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo on antanut vastaselityksen, jossa on muun ohella todettu, että valituksen otsikointiosiossa on ollut huolimattomuusvirheitä, jotka eivät kuitenkaan vaikuta itse asiasisältöön. Valitustekstissä ja sen perusteluissa päätöstiedot on tuotu virheettömästi esille.

on antanut selityksen, jossa on muun ohella viitattu vastaavan konttiravintolan rakentamiseen Joensuussa.

Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää vaatimuksen jättää Päijät-Hämeen alueellisen vastuumuseon valitus tutkimatta.

Hallinto-oikeus kumoo Asikkalan kunnanhallituksen päätöksen 15.2.2021 § 43 ja hylkää poikkeamishakemuksen.

Perustelut

Tutkimatta jättämistä koskeva vaatimus

Luvansaaja on vaatinut Lahden kaupunginmuseon/Päijät-Hämeen alueellisen vastuumuseon valituksen jättämistä tutkimatta, koska valituksessa on viitattu kunnanvaltuuston tekemään päätökseen ja päätöspäiväksi on virheellisesti mainittu 15.2.2020. Hallinto-oikeus toteaa, että kirjoitusvirheistä huolimatta vastuumuseon valituksesta ilmenee, että sen tarkoituksena on ollut hakea muutosta Asikkalan kunnanhallituksen päätökseen 15.2.2021 § 43. Näin ollen valitusta ei tule näiden kirjoitusvirheiden vuoksi jättää tutkimatta.

Poikkeamispäätöksen lainmukaisuuden arviointi

Sovellettavat oikeusohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslain 58 §:n 1 momentin mukaan rakennusta ei saa rakentaa vastoin asemakaavaa (rakentamisrajoitus).

Maankäyttö- ja rakennuslain 171 §:n 1 momentin mukaan kunta voi erityisestä syystä hakemuksesta myöntää poikkeamisen tässä laissa säädetystä tai sen nojalla annetusta rakentamista tai muuta toimenpidettä koskevasta säännöksestä, määräyksestä, kiellosta tai muusta rajoituksesta

Pykälän 2 momentin mukaan poikkeamista ei kuitenkaan saa myöntää, jos se:

- 1) aiheuttaa haittaa kaavoitukselle, kaavan toteuttamiselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle;
- 2) vaikeuttaa luonnonsuojelun tavoitteiden saavuttamista;
- 3) vaikeuttaa rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista; tai
- 4) johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai muutoin aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.

Asiassa saatu selvitys

Hankkeessa on kysymys kahden merikontin sijoittamisesta Vääksyn kanavan varteen kiinteistölle 16-401-6-745. Hakija harjoittaa alueella jo sijaitsevassa niin sanotussa odotushuoneen rakennuksessa kahvilatoimintaa, ja hakemuksen mukaan hakija tarvitsee lisätilaa toiminnalleen. Kontit ovat kooltaan 12 x 2,5 metriä ja niiden pinta-ala on yhteensä noin 60 k-m².

Alueelle on laadittu vuonna 1992 vahvistettu Vääksyn kanava-alueen rakennuskaavamuuotos, joka on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisena asemakaavana. Hakemuksen mukainen rakentaminen sijoittuisi kanava-alueelle, jolla ympäristö historiallisine kivirakenteineen säilytetään (LK/s). Nyt kysymyksessä olevalle alueelle ei ole osoitettu rakennuspaikkaa.

Vuonna 2010 lainvoiman saaneessa Vääksyn osayleiskaavassa suunniteltu rakennuspaikka sijoittuu kanava-alueelle (LK) ja osittain kyläkuvallisesti arvokkaalle alueelle (sk-1) Rakennuspaikan läheisyyteen on osoitettu suojeltavaa rakennusta tai rakennusryhmää osoittava merkintä (sr-1/12). Kohteella tarkoitetaan kanavan odotushuonetta, jolla kaava-aineistoon sisältyvän rakennuskulttuuriselvityksen mukaan on rakennushistoriallista, historiallista ja maisemallista arvoa.

Nyt kyseessä oleva alue on osa Museoviraston määrittelemää valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY, Vääksyn kanava). RKY-kohdekuvauksessa on todettu muun ohella, että Vääksyn kanava ja siihen liittyvät rakenteet edustavat kanavarakentamisen huippukautta 1800-luvun jälkipuoliskolta. Kanavamiljöössä on säilynyt odotushuone vuodelta 1910 ja kanavakasöörin asuntoon liittyvää rakennuskantaa sekä 1800-luvun lopun huviloita. Huomattavassa vesistö- ja harjumaiseman solmukohdassa sijaitsevan, toisen Salpausselän erottamien Vesijärven ja Päijänteen välisen Vääksyn kanavan pituus on noin 1300 metriä ja sulun leveys noin 8,5 metriä.

Lahden kaupunginmuseo on lausunnossaan 4.12.2020 todennut, että vuonna 1910 valmistunut kanavan pohjoisrannalla sijaitseva odotushuone on kanavan ainoa alkuperäisestä rakennuskannasta säilynyt rakennus. Se on ainoa Suomessa säilynyt kanavaodotushuone. Odotushuoneen ympäristö koostuu kanavapuistosta tyypillisine käytävineen, jalopuineen, koivuriveineen ja istutuspyöriöineen. Nykyisen viheralueen voi katsoa heijastavan vanhaa miljöötä kohtalaisen hyvin. Kanavamaisema on ollut ja on edelleen valtion edustusrakentamisen oivallinen näyte. Suunnitellut merikontit peittävät osittain näkymän odotushuoneelta sululle. Merikontit hallitsevat pienempää odotushuonetta koollaan, eikä kontteja ole mahdollista sovittaa paikalleen niin, että ne muodostaisivat luontevan osan maisemaa, puistoa ja rakennettua ympäristöä.

Hallinto-oikeuden johtopäätökset

Koska voimassa olevassa asemakaavassa rakennuspaikalle ei ole osoitettu rakennusoikeutta, rakentaminen edellyttää maankäyttö- ja rakennuslain 171 §:n mukaista poikkeamislupaa.

Valituksenalaisessa päätöksessä ei ole annettu poikkeamisen voimassaoloon liittyvää ehtoa. Myöskään hakemuksessa ei ole ilmoitettu määräaika rakennuksen pitämiseksi haetulla paikallaan. Kunnanhallituksen päätöksellä on siten myönnetty toistaiseksi voimassa oleva poikkeaminen.

Kunnanhallitus on perustellut poikkeamisen myöntämistä muun ohella sillä seikalla, että alueellinen vastuumuseo on antanut keskenään ristiriitaiset lausunnot. Hallinto-oikeus toteaa, että lupaviranomaisen on ratkaistava hakemus itsenäisesti maankäyttö- ja rakennuslain perusteella. Lupaviranomainen ei ole sidottu muiden viranomaisten lausunnoissa esittämiin kannanottoihin, mutta lausuntoja voidaan käyttää tausta-aineistona päätösharkinnassa. Joka tapauksessa kunnanhallituksen mainitsema vastuumuseon antama myönteinen lausunto on koskenut erilaista rakennushanketta, minkä vuoksi kyseisellä lausunnolla ei ole ratkaisevaa merkitystä arvioitaessa nyt esillä olevan rakennushankkeen poikkeamisedellytysten täyttymistä.

Alueelle suunnitellut merikontit sijoittuisivat kanavan ja vuonna 1910 rakennetun odotushuoneen välittömään läheisyyteen. Lautaverhoiltunakin ne poikkeavat olennaisesti alueella sijaitsevasta kanavarakennuksesta ulkonäöltään ja massaltaan, ja karttatarkastelun perusteella ne estävät vähäisesti näkymän odotushuoneen ja kanavasulun välillä. Haetulla rakentamisella on siten vaikutuksia kanava-alueen historiallisia arvoja sisältävään kaupunkikuvaan. Asian arvioinnissa on otettava lisäksi huomioon yhdenvertaisuusperiaate. Vaikka poikkeamisen myöntäminen perustuu tapauskohtaiseen kokonaisharkintaan, rakennusoikeuden myöntäminen alueelle, jota ei ole asemakaavassa tarkoitettu rakentamiseen merkitsee lähtökohtaisesti sitä, että myös muille vastaavassa tilanteessa oleville maanomistajille tai -vuokraajille on annettava oikeus vastaavaan rakentamiseen. Tämä johtaisi suunnittele mattoman rakentamisen lisääntymiseen maisemallisesti herkällä alueella. Kun lisäksi otetaan huomioon, että muusta rakennuskannasta selkeästi erottuva lisärakentaminen sijoittuu valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön alueelle, rakentaminen maankäyttö- ja rakennuslain 171 §:ssä tarkoitetulla tavalla aiheuttaa haittaa kaavoitukselle, kaavan toteuttamiselle ja alueiden käytön muulle järjestämiselle sekä vaikeuttaa rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista. Poikkeamisen oikeudelliset edellytykset eivät siten täyty. Näin ollen Asikkalan kunnanhallituksen päätös on kumottava lainvastaisena ja poikkeamishakemus on hylättävä.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut
Maankäyttö- ja rakennuslaki 213 § 1 mom

Päätöksen tiedoksi

Päätös on annettu julkipanon jälkeen päätöksen ensimmäiseltä sivulta ilmenevänä antopäivänä.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (julkipanon jälkeen).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Esittelijäjäsen Antti Mikkonen

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet Ria Savolainen ja Antti Mikkonen.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmästä.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Lahden kaupunginmuseo

Jäljennös ✓ Asikkalan kunnanhallitus

Tiedoksi Ympäristöministeriö, sähköpostitse

Oikeudenkäyntimaksu maksutta

ajm

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden yhteystiedot

Postiosoite: Raatihuoneenkatu 1, 13100 HÄMEENLINNA

Käyntiosoite: Arvi Kariston katu 5, 13100 HÄMEENLINNA

Puhelinnumero: 029 56 42210

Faksi: 029 56 42269

Sähköposti: hameenlinna.hao@oikeus.fi

Sähköinen asiointipalvelu: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Puhelujen hintatiedot: 029 56 –alkuisiin numeroihin soitettaessa
puheluista peritään vain soittajan oman operaattorin sopimuksen mukainen
paikallisverkko- tai matkapuhelinmaksu.

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/hameenlinnanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkipanon jälkeen. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon silloin, kun se on annettu. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen antopäivästä**, sitä päivää lukuunottamatta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Paasivuorenkatu 3, 00530 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00 – 16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>